

DIREKTIVE I PREKOGRANIČNA ISKUSTVA CRNE GORE

Institut za biologiju mora-Kotor, 09 oktobar 2018

Vladimir Pavićević

(Samostalni savjetnik u Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine)

Šta je to CITES ?

Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore - CITES (*the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora*) je međunarodni sporazum između vlada država potpisnica.

Cilj – odvijanje međunarodne trgovine primjercima divljih životinja i biljaka, njihovim djelovima i derivatima na način koji ne ugrožava opstanak datih vrsta u divljini.

U cilju borbe protiv krijumčarenja i nezakonite trgovine ugroženim vrstama i radi uspostavljanja efektivnije kontrole izvozne - uvozne aktivnosti, na inicijativu **IUCN**, 1973. godine osnovana je CITES Konvencija u Vašingtonu, a na snagu je stupila 1. jula 1975. godine.

CITES Konvencija reguliše promet oko **35,800** vrsta životinja i biljaka.
(~**5800** vrsta životinja i ~**30,000** vrsta biljaka)

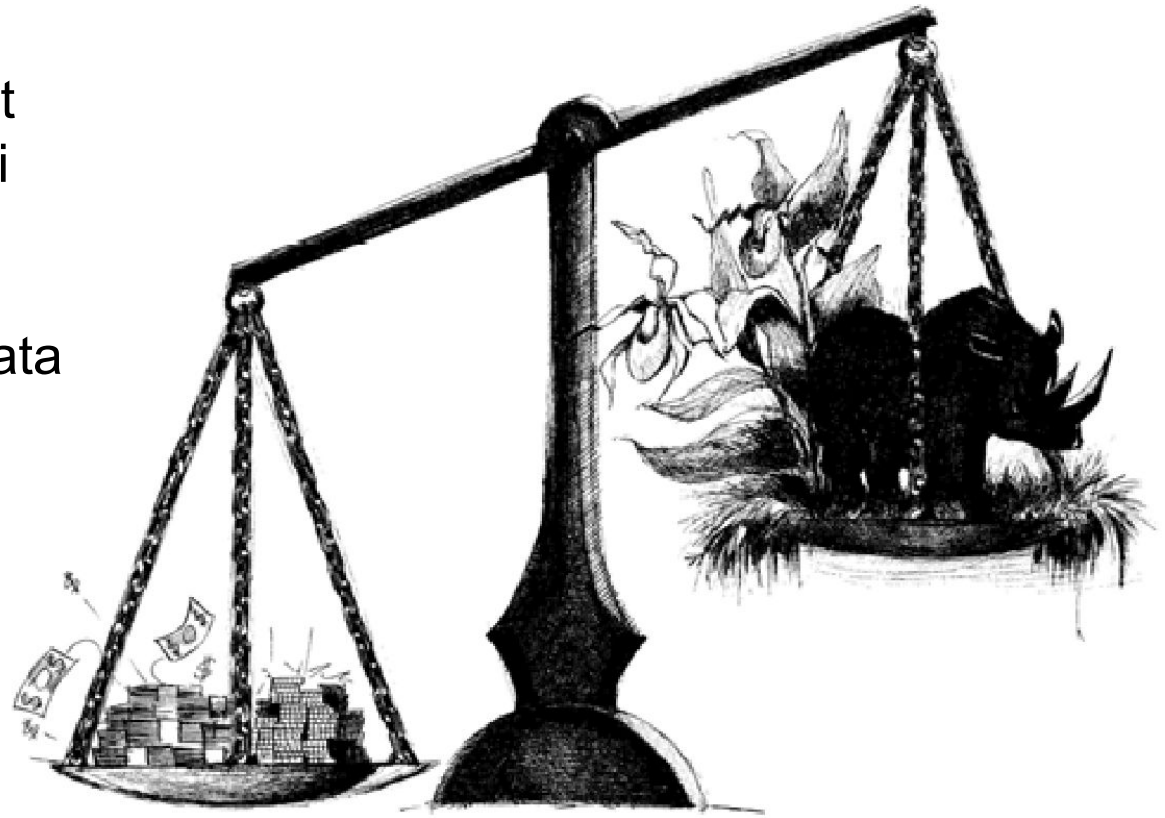
Vrste su raspoređene po stepenu ugroženosti i režimu kontrole prometa i nalaze se na **Dodacima I, II i III** Konvencije.

Na Dodacima CITES Konvencije nalaze se, između ostalog, sve "velike mačke", svi primati, medvedi, papagaji, aligatori, krokodili, ptice grabljivice, slonovi, nosorozi, kornjače, morske kornjače, mnoštvo egzotičnih gmizavaca, koralni, morskih konjići i mnoge druge vrste. Veliki broj biljnih vrsta su takođe zaštićene, na primer: orhideje, kaktusi i tropske biljke.

CITES ne štiti samo primjerke živih životinja i biljaka, već i mrtve jedinke i djelove i derivate ovih vrsta

Procjenjuje se da na **godišnjem nivou** vrijednost trgovine divljim životinjama i biljkama, kao i njihovim derivatima, dostiže **par milijardi dolara** i da obuhvata stotine miliona primjeraka divljih vrsta.

Ako se ovaj vid trgovine ne kontroliše na adekvatan način (sa zabranama i ograničenjima trgovine za određene vrste), posledice mogu biti drastične, kao ireverzibilno **isčezavanje vrsta**.

.

Dodatak I sadrži vrste kojima prijeti istrebljenje. Trgovina primercima ovih vrsta je dozvoljena samo u posebnim slučajevima (komercijalna trgovina je zabranjena).

Dodatak II sadrži vrste kojima direktno ne prijeti istrebljenje, ali čija trgovina mora biti kontrolisana da bi se izbjeglo eksploatisanje koje bi ugrozilo njihov opstanak.

Dodatak III sadrži vrste koje su zaštićene na teritoriji barem jedne države potpisnice, koja zahtijeva od ostalih država potpisnica CITES Konvencije da pomognu u kontroli prometa datih vrsta.

Prekogranični promet i trgovina se kontrolišu kroz sistem izdavanja uvoznih i izvoznih CITES dozvola.

Evropska CITES Regulativa

- Uredba 338/97 i Uredba 865/06 regulišu trgovinu divljim vrstama unutar EU i sadrže detaljne odredbe koje se tiču sprovođenja mjera kontrole uvoza, (ponovnog) izvoza i unutrašnje trgovine
- Odredbe su direktno primenljive na sve države članice, međutim određena pitanja su prepuštena samim državama članicama da ih regulišu .

Evropska CITES Regulativa

- U određenim slučajevima Uredbe 338/97 postoji NAREDBA državama članicama da implementiraju odredbe u svoje nacionalno zakonodavstvo
- Uredba 338/97 daje mogućnost državama članicama da preduzmu striktnije mere na svojoj teritoriji (`MOŽE`)

CITES u Crnoj Gori

5. Novembra 2001. godine, tadašnja Savezna Republika Jugoslavija ratifikovala je CITES.

28. maja 2002. godine Konvencija je stupila na snagu, a na osnovu dogovora resornih ministarstava dvije savezne republike Republika Srbija je preuzela odgovornost za sprovođenje odredbi CITES u SR Jugoslaviji.

nakon prestanka postojanja državne zajednice Srbije i Crne Gore i proglašenja nezavisnosti 21. maja 2006 godine, **od 3. juna 2007.** godine, Crna Gora je u kontinuitetu nastavila sprovođenje konvencije na svojoj teritoriji.

Nacionalni CITES organi

Svaka država članica/Crna Gora ima:

- Upravne organe (MORT/EPA)
- Naučne i stručne institucije (IBMK,PMCG,Monitoring-EPA)
- Organe za kontrolu sprovođenja i nadzor(Ekološka i Veterinarska inspekcija,Granična policija,Uprava carina)
- Podaci o gore navedenim organima trebaju da budu komunicirani CITES Sekretarijatu.

Upravni organi

Upravni organi su odgovorni za:

- Izdavanje CITES dozvola i sertifikata
- Izvještavanje i komunikacija sa CITES Sekretarijatom i Komisijom EZ
- Učestvovanje na sastancima CoP-a
- Pripremanje nacionalnih propisa za sprovođene određenih mjera koje nisu propisane samim Uredbama

Naučne i stručne institucije

Uloga Naučnih i stručnih institucija je:

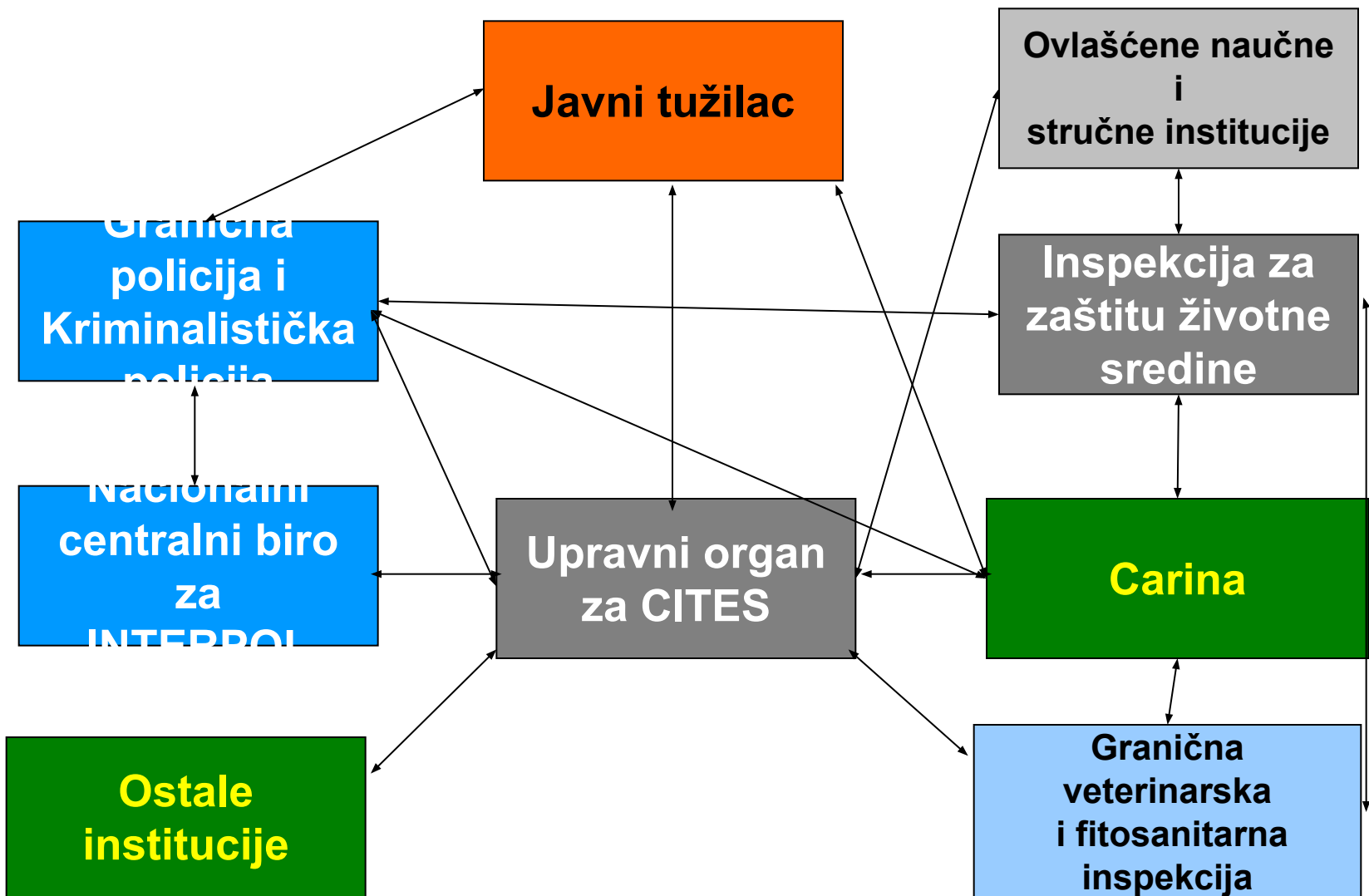
- Davanje stručnih mišljenja i savjeta
Upravnim organima prije odobravanja
izdavanja CITES dozvola
- Davanje savjeta tokom CoP-a upravnim
organima

Nadzorni organi

Nacionalne agencije za sprovođenje, koje su imenovane za sprovođenje CITES konvencije kao što su:

- Policija
- Carina
- Granična policija
- Inspektorati zaštite prirode
- Veterinarska uprava itd.

Međuresorna saradnja

Harmonizacija propisa – Crna Gora na putu ka EU

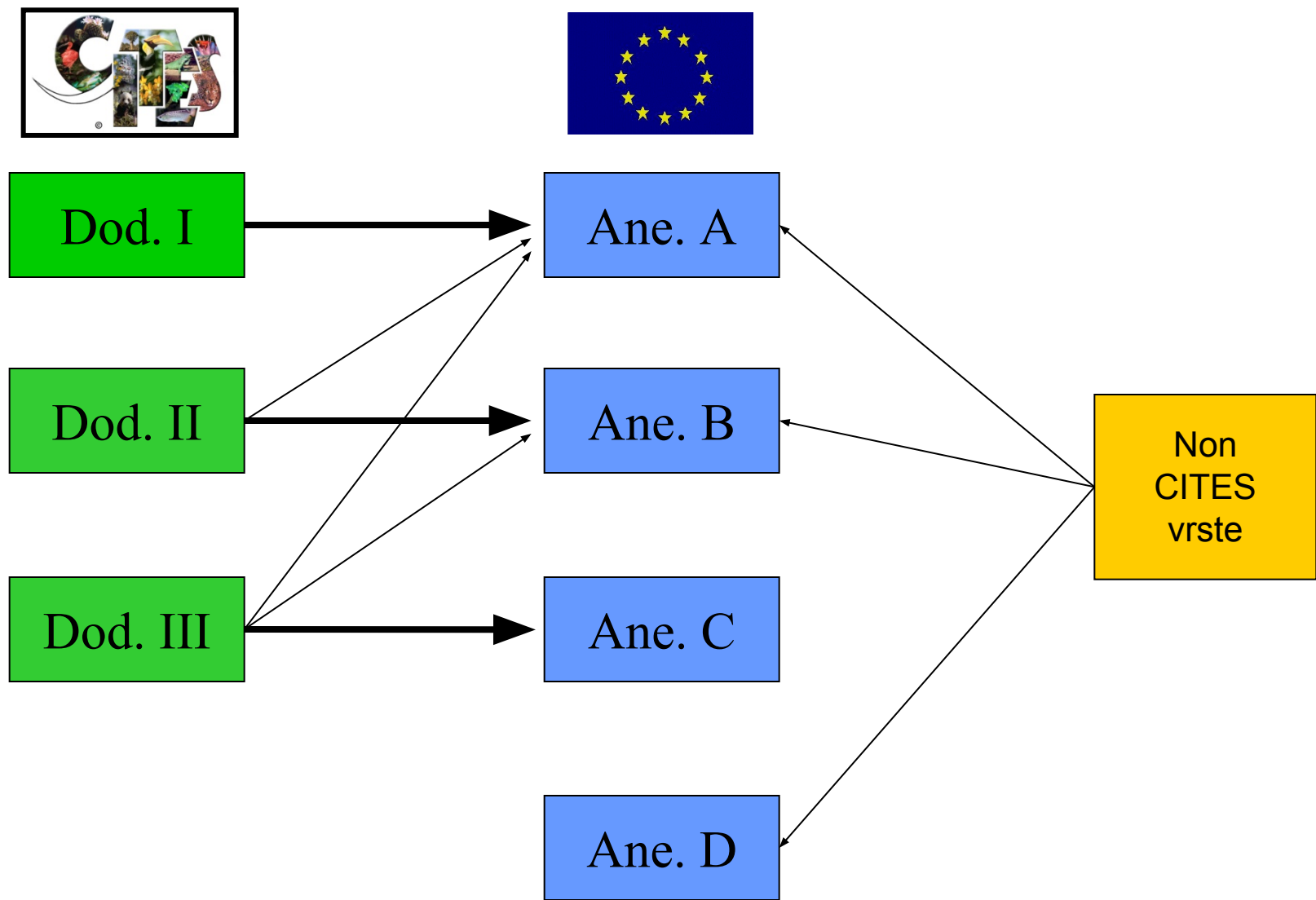
Proces evropske integracije podrazumijeva da se nacionalni propisi Crne Gore usaglase sa propisima EU

Donošenjem **Zakona o zaštiti prirode i Pravilnika o prekograničnom prometu i trgovini zaštićenim vrstama**, postignuta je djelimična usklađenost sa evropskim propisima, tj. Uredbama EZ koje se odnose na sprovođenje CITES Konvencije : 338/97, 865/2006, 359/2009 i 407/2009.

Režim kontrole prometa i trgovine koji se sprovodi u Crnoj Gori i državama članicama EU je strožiji od onog koji je propisan CITES Konvencijom.

Crna Gora i EU pored prekograničnog prometa, kontrolišu trgovinu, promet i posjedovanje CITES vrsta unutar svoje teritorije.

EU Uredba 338/97 i Pravilnik CG – Aneksi/Prilozi

Izdavanje CITES dozvola

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine kao nacionalni Upravni organ izdaje CITES dozvole na osnovu zahtjeva stranke za uvoz/izvoz/reeksport CITES vrsta.

U poslednjih 5 godina najčešće se izdaju uvozne CITES dozvole za vrste iz Dodatka II, i to:

- derivati od vrste *Prunus africana* (tablete),
- sadnice pojedinih biljnih vrsta iz familija kaktusa, orhideja i palmi,
- papagaji

Trenutne i buduće aktivnosti i izazovi za državu Crnu Goru

- Kontrola prekograničnog prometa i trgovine
- Regulisanje unutrašnje trgovine, uzgoja i držanja zaštićenih vrsta (i opasnih vrsta)
- Uspostavljanje odgovarajućih prihvatilišta
- Sprovođenje kontrola za uslove držanja divljih životinja u zatočeništvu

IZAZOVI ZA USPJEŠNO SPROVOĐENJE KONVENCIJE U CRNOJ GORI

- Mali broj slučajeva krijumčarenja se otkriva, ali i kad se otkrije sudski postupak je dug i još uvijek nije učestala praksa da se izriču adekvatne novčane ili zatvorske kazne propisane zakonima.
- Otkrivanje ilegalnih aktivnosti iz ove oblasti zavisi u velikoj mjeri od stepena informisanosti, obuke i pažnje **nadzornih organa** na graničnim prelazima (carina, granična veterinarska i fitosanitarna inspekcija, granična policija).
- Oduzimanje primjeraka živih životinja ugroženih vrsta koje se nađu u prekograničnom prometu ili trgovini suprotno odredbama Konvencije i nacionalnih propisa predstavlja **poseban problem zbog privremenog zbrinjavanja** tih životinja do konačne odluke suda, kao i pri trajnom zbrinjavanju. Za uspješno sprovođenje mjera koje su propisane nacionalnim propisima potrebno je da postoji određen broj prihvatilišta za divlje životinje sa odgovarajućim volijerama i prihvatnim objektima, stručnim osobljem i odgovarajućom opremom.

Javnost nije dovoljno informisana o posledicama ilegalne trgovine ugroženim vrstama divlje flore i faune na opstanak istih u prirodi.

Ciljevi za efikasnije sprovođenje Konvencije

- Svi prestupi i prekršaji moraju biti adekvatno sankcionisani, tako da kaznene odredbe deluju odbojno na potencijalne prestupnike
- Učestale kontrole prometa i trgovine (prekogranične i unutrašnje) koje rezultiraju oduzimanjem primeraka, kažnjavanjem prestupnika i sprečavanju krijumčarenja
- Efikasna administracija (izdavanje dozvola) i međusektorska saradnja (komunikacija i koordinacija aktivnosti)
- Javnost dovoljno dobro obaveštena o negativnom uticaju ilegalne trgovine na opstanak zaštićenih vrsta u prirodi